

PALESTÍNSKA VOJNA 1948 – PRÍČINY A DÔSLEDKY

KAROL S O R B Y

War in Palestine 1948 – Reasons and implications. *Vojenská história*, 5, 2, 2001, pp 62 – 76, Bratislava. Great Britain was so weakened by World War II that it turned over the fate of its Mandate of Palestine to the United Nations. The General Assembly voted on partition 29 November 1947, approving it by a vote of thirty-three to thirteen, with eleven abstentions. Both the United States and the Soviet Union voted in favour; Britain abstained. The Arab League had previously declared that it would not recognize the state of Israel and that the League members would be encouraged to intervene in Palestine. The war began on 15 May 1948 and the Israeli army won it. After the armistices, the greatest questions remaining were that of the Arab refugees and the status of Jerusalem – a stumbling block on the road to any future peace settlement. *Military History*. 1948. War in Palestine.

Napätie v Palestíne, ktoré sa stupňovalo počas celého obdobia britskej mandátnej správy (1920 – 1948) vyvrcholilo po druhej svetovej vojne. Zásady britskej politiky voči Palestíne, vyložené v máji 1939 v *Bielej knihe*, neuspokojili ani Arabov ani sionistov.¹ Palestínski Arabi neboli ochotní pripustiť žiadne ďalšie prisťahovalectvo a predaj pôdy do židovských rúk a na druhej strane sionisti považovali kvóty stanovené na židovské prisťahovalectvo do Palestíny za nedostatočné. V súvislosti s britskými parlamentnými voľbami roku 1945 sionisti vkladali značné nádeje do *labouristov*, ktorí svojho času odmietli *Bielu knihu*. Po volebnom víťazstve však *labouristi* zmenili svoje postoje, pretože ani vláda Clementa Attleeho nemohla prehliadať imperiálne záujmy Veľkej Británie.²

Situácia sa ďalej vyostrila, keď do palestínskej otázky začali zasahovať Spojené štáty americké. Pod dojemom tragédie európskych Židov počas druhej svetovej vojny, vplyvné židovské kruhy v USA vyvíjali značný nátlak na Biely dom v záujme podpory sionistických ambícií v Palestíne. Prezident Roosevelt, berúci do úvahy tak záujmy amerických naftových monopolov, ako aj širšie strategické záujmy USA na Blízkom a Strednom východe, dokázal tomuto tlaku vzdorovať vďaka svojej autorite.³ Jeho nástupca, Harry Truman, mal oveľa slabšiu pozíciu a často musel rešpektovať požiadavky vplyvnej „židovskej lobby“, i proti záujmom vlastného Štátneho departmentu.

Postoje Veľkej Británie a USA k riešeniu palestínskej otázky sa teda v povojnovom období značne rozchádzali. Koncom augusta 1945 poslal prezident Truman ministerskému predsedovi Attleemu list, v ktorom požadoval okamžité povolenie vstupu do Palestíny pre sto tisíc Židov.⁴ Britská vláda túto požiadavku síce odmietla, ale vzhľadom na svoju ekonomickú závislosť od USA bola nútená pristúpiť na vytvorenie britsko-amerického výboru, ktorý mal preskúmať palestínsku otázku v celom rozsahu, vrátane židovskej otázky v Európe a židovského prisťahovalectva z neeurópskych krajín.⁵

V rokoch druhej svetovej vojny došlo vo svetovom sionistickom hnutí k významnej zmene. Umiernené probritské krídlo, ktoré viedol dr. Chaim Weizmann, strácalo vplyv a dopredu sa predralo militantné krídlo vedené Davidom Ben Gurionom orientované na USA.⁶ Ben Gurio-

¹Kolektív: Dějiny diplomacie, 1945-1960. Praha, Svoboda, 1982, s. 186.

²MONROE, E.: Britain's Moment in the Middle East, 1914 – 1956. Baltimore: the Johns Hopkins Press. 1963, s. 164.

³Al-Aqqād, Šalāh Dr.: Al-Mašriq al-‘arabī al-mu‘āšir (Súčasný arabský východ). Káhira 1983, s. 335.

⁴Dějiny diplomacie, s. 187.

⁵KIRK, G.: The Middle East, 1945-1950. London, Oxford University Press 1953, s. 198.

⁶MUZIKÁŘ, J. a kol.: Palestínská otázka. Vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949. Praha, Academia 1983, s. 158.

novo krídlo prostredníctvom *Židovskej agentúry* (Jewish Agency) fakticky riadilo činnosť sionistických teroristických organizácií, ktoré sa vraždami a sabotážami snažili presadiť vytvorenie židovského štátu a otvoriť brány voľnému prisťahovalectvu Židov do Palestíny. Vedúci predstavitelia *Židovskej agentúry* sa samozrejme navonok dištancovali od ilegálnych akcií teroristických skupín a pokrytecky vyjadrovali svoje poľutovanie nad tým, že tomu nemôžu zabrániť.⁷

Britsko-americký výbor vytvorený v novembri 1945, pracoval pod tlakom rozličných skupín a inštitúcií. Biely dom presadzoval prorsionistický postoj, kým britská vláda a Štátny department USA žiadali zaujať proarabský postoj. Loy Henderson, riaditeľ blízkovýchodného odboru v Štátnom departmente, dal členom komisie najavo, že „je jeden faktor, ktorému musia čeliť tak USA, ako aj Veľká Británia. Týmto faktorom je Sovietsky zväz a bude rozumné mať to pri riešení palestínskej otázky na pamäti.“⁸ Sionisti však zaktivizovali všetkých svojich prívržencov s cieľom ovplyvniť členov komisie na presadenie vlastných predstáv. Záverečná správa komisie z 20. apríla 1946, zhrnutá do desiatich odporúčaní, bola charakterizovaná ako pokus vyhovieť každému. Pre svoju protirečivosť bola samozrejme odmietnutá tak Arabmi, ako aj sionistami, pretože požadovala pokračovanie britského mandátu, potlačenie terorizmu a ilegálneho prisťahovalectva, odstránenie obmedzení pri nákupe pôdy Židmi a jednorazové prijatie stotisíc európskych Židov, odmietala však projekt samostatného židovského štátu.⁹

Prezident Truman, v snahe získať podporu židovských voličov, poslal britskej vláde list, v ktorom vítal všetky odporúčania komisie zvyhodňujúce sionistov ako „neodkladné ciele“, kým ostatné odporúčania odmietol s odôvodnením, že ide o „otázky dlhodobého politického plánovania“ a otázky medzinárodného práva, ktoré si vyžadujú starostlivé štúdium.¹⁰ Trumanov list vraj strašne rozžúrilo britského ministra zahraničných vecí Ernesta Bevina, ktorý obratom poslal do Washingtonu ostrý protest.¹¹ Aj reakcia premiéra Attleeho v dolnej snemovni 1. mája 1946 bola hodnotená ako „mimoriadne ostrá“, lebo odsúdila prezidentov selektívny prístup k odporúčaniam komisie. Okrem toho sa Clement Attlee zaujímal o to, do akej miery by Spojené štáty participovali na dodatočných vojenských a finančných výdavkoch pri realizácii týchto opatrení. Vyhlásil, že jeho vláda nemôže povoliť vstup takej veľkej mase prisťahovalcov (požadovaných stotisíc), pokiaľ „nezákonné armády“ v Palestíne nebudú rozpustené a neodovzdajú zbrane, rovnako Arabi i Židia. *Židovská agentúra* musí zohrať „pozitívnu úlohu“ pri potlačaní teroristických akcií proti britským životom a zariadeniam.¹² Britská vláda teda odmietla Trumanovu požiadavku, na čo sionistické ozbrojené organizácie *Hagana* (Obranná armáda),¹³ *Irgun Zvai Leumi* (Národná vojenská organizácia nazývaná tiež IZL alebo Ecel) a *Sternov gang* (LEHI – Lohamei Herut Israel – Bojovníci za slobodu Izraela) odpovedali teroristickými akciami v lete 1946 proti britským okupačným jednotkám v Palestíne. Britské velenie dostalo voľnú ruku na tvrdé represálie sprevádzané rozsiahlym zatýkaním vodcov sionistických organizácií a zosilnením ochrany pobrežia proti ilegálnemu prisťahovalectvu. Udalosti, ktoré nasledovali bezprostredne po uverejnení správy britsko-americkej komisie, presvedčili britskú vládu, že politika USA nemá za cieľ pomôcť Britom udržať si vplyv na

⁷Dějiny diplomacie, s. 186.

⁸CRUM, Bartley C.: Behind the Silken Curtain. New York. Simon and Schuster 1947, s. 16.

⁹Recommendations of the Anglo-American Committee on Palestine and Related Problems, 20 April 1946, In: HUREWITZ, J.C.: Diplomacy in the Near and Middle East. A Documentary Record: 1914 – 1956. Vol. II. Princeton, New Jersey, D. Van Nostrand Company Inc. 1956, s. 264 – 266.

¹⁰KIRK, c. d., s. 215.

¹¹WILLIAMS, F.: Ernest Bevin. Portrait of a Great Englishman. London, Hutchinson 1952, s. 260.

¹²Parliamentary debates (Commons), 1 May 1946, c. 197. In: LOUIS, W. R.: The British Empire in the Middle East, 1945-1951. Arab Nationalism, The United States, and Postwar Imperialism. New York, Oxford University Press 1998, s. 418; KIRK, c. d., s. 215 – 216.

¹³Najvýznamnejšia a najpočetnejšia bola organizácia Hagana (Obrana), ktorá pôsobila v Palestíne od 20. rokov, aj keď ju britská správa neuznávala. Porovnaj: TERNER, E.: Dějiny státu Izrael. Praha, Kora 1991, s. 75.

Blízkom východe, ale naopak, sťažiť im situáciu a využiť na tento účel Židov v Palestíne a sionistov na celom svete.¹⁴

Tvrdý postoj britskej vlády vychádzal zo širšieho hodnotenia medzinárodnej situácie a z predpokladu, že prezident Truman nebude môcť konať proti zámerom Štátneho departmentu, a Pentagonu. V tom období bolo totiž možné zaznamenať zvýšenú hospodársku i vojenskú aktivitu USA v arabskom svete, či už išlo o záujmy naftových monopolov alebo o výstavbu vojensko-strategických objektov.¹⁵ Na druhej strane tu bol tlak britských vojenských kruhov na zblíženie s arabskými štátmi a na nastúpenie protisionistického kurzu. Kalkulácie britskej vlády však nevyšli: 4. októbra 1946 sa Truman znovu vehementne postavil za sionistické požiadavky a dokonca podporil plán na rozdelenie Palestíny vypracovaný *Židovskou agentúrou*.¹⁶

Podobne ako odporúčania britsko-americkej komisie nemohli viesť k normalizácii situácie v Palestíne, s neúspechom, resp. všeobecným odmietnutím sa stretol aj *Plán Morrisona a Gradyho* z júla 1946, na zriadenie autonómnych provincií v Palestíne v rámci jednotného štátu, pričom poručenie Veľkej Británie malo trvať ďalších päť rokov.¹⁷ V auguste sa v Paríži zišiel výkonný výbor *Židovskej agentúry*, ktorý odmietol Morrisonov plán a sám vypracoval plán na zriadenie „životaschopného židovského štátu v prímoranej časti Palestíny“.¹⁸ Na konferencii zvolanej Britmi 10. septembra 1946 o riešení problému sa zúčastnili iba delegáti arabských štátov, ktorí navrhli unitárny štát riadený zástupcami všetkých spoločností zvolených v závislosti od ich počtu, pričom počet židovských zástupcov v zákonodarných orgánoch nemal v žiadnom prípade prevýšiť jednu tretinu.¹⁹ Občianstvo malo byť obmedzené na predvojnových obyvateľov Palestíny a ďalšie prisťahovalectvo Židov malo byť zastavené.

Začiatkom roku 1947 musela britská *labouristická* vláda doma čeliť kombinovanému tlaku povojnovej hospodárskej depresie a ťažkej energetickej krízy umocnenej najtuhšou zimou za posledných 66 rokov.²⁰ Nebolo dost' prostriedkov na udržiavanie okupačných armád v rozličných častiach sveta, preto musel ministerský predseda Clement Attlee učiniť viacero významných rozhodnutí, napr. o poskytnutí nezávislosti Indii, o ukončení britského mandátu v Palestíne a o zastavení hospodárskej a vojenskej pomoci Grécku. Tieto rozhodnutia znamenali priznanie vlastnej porážky zoči-voči národnooslobodzovaciemu hnutiu a boli akýmsi oficiálnym ústupom Veľkej Británie z pozície vedúcej moci kapitalistického sveta a počiatkom rozkladu britskej koloniálnej ríše.

Vedúci britskej delegácie pri OSN, sir Alexander Cadogan, požiadal 2. apríla 1947 generálneho tajomníka OSN o zvolanie mimoriadneho zasadnutia Valného zhromaždenia.²¹ Ešte ten istý mesiac začalo Valné zhromaždenie sériu zložitých rokovaní o budúcnosti Palestíny a prvým konkrétnym krokom bolo vytvorenie zvláštneho výboru pre Palestínu, tzv. UNSCOP (United Nations Special Committee on Palestine). Výbor mal podať Valnému zhromaždeniu správu s odporúčaním na riešenie palestínskeho problému najneskôr do 1. septembra 1947. UNSCOP vytvorený 26. mája 1947 bol s prihliadnutím na teritoriálne zastúpenie zložený z reprezentantov 11 štátov, ktoré neboli členmi Rady bezpečnosti OSN: Austrália, Kanada, ČSR, Guatemala, Holandsko, Peru, Švédsko, Uruguay, nerozdelená India, Irán a Juhoslávia.²²

¹⁴KIMCHE, Jon: Seven Fallen Pillars. The Middle East, 1945-1952. London, Secker and Warburg 1953, s. 60.

¹⁵DURMAN, K.: Blízky východ ve světové politice, 1918-1959. Praha, Nakladatelství politické literatury, 1966, s. 290.

¹⁶KIRK, c. d., s. 229.

¹⁷POLK, W. – STAMLER, D. – ASFOUR, E.: The Struggle for Palestine. Backdrop to Tragedy. Boston 1957, s. 114.

¹⁸SACHER, H.: Israel. The Establishment of a State. New York, British Book Centre, 1952, s. 189.

¹⁹BERNADOTTE, C. F.: To Jerusalem. London, Hodder & Stoughton, 1951, s. 25 -6.

²⁰KIRK, s. 235.

²¹Dějiny diplomacie, s. 188.

²²MUZIKÁŘ, c. d. s. 170; KIRK, c. d., s. 239.

Britská vláda rákala s tým, že nejednotnosť v radoch členov UNSCOP posilní jej pozíciu a umožní ďalšie manévrovanie, ale ZSSR a jeho spojenci presadzovali likvidáciu britského mandátu, stiahnutie britských vojsk a ukončenie cudzieho zasahovania do záležitostí Palestíny.²³ Členovia UNSCOP navštívili v lete 1947 Palestínu, aby prešetrili situáciu a vypočuli si názory zainteresovaných strán. *Najvyšší arabský výbor* v Palestíne (*al-Haj'a al-'arabī-ja al-'uljā*) činnosť UNSCOP bojkotoval s odôvodnením, že „je pevnou a neotrasiteľnou vôľou Arabov neuvažovať o žiadnom riešení, ktoré by znamenalo stratu zvrchovanosti nad ktoroukoľvek časťou ich krajiny alebo obmedzenie zvrchovanosti akoukoľvek formou“.²⁴ Arabské štáty trvali na poskytnutí práva na sebaurčenie palestínskym Arabom a na uznaní nezávislého palestínskeho štátu. Odmietali spájať otázku Židov bez domova s palestínskou otázkou, lebo tento problém mali riešiť medzinárodné organizácie pre utečencov. Všetky pokusy o zblíženie stanovísk stroskotali na požiadavke *Židovskej agentúry*, že nejde iba o záujmy tých Židov, ktorí sú už v Palestíne, ale predovšetkým o práva a záujmy Židov mimo Palestíny, ktorí si želajú a chcú sa prisťahovať.²⁵

Členovia UNSCOP predložili 1. septembra 1947 Rade bezpečnosti dva návrhy na riešenie palestínskej otázky. Väčšinový návrh, ktorý podporovalo osem členov, predpokladal rozdelenie Palestíny na dva samostatné štáty, židovský a arabský. Jeruzalem s okolím sa mal stať medzinárodným pásmom. Menšinový návrh podporovaný Indiou, Iránom a Juhosláviou, predpokladal jednotný demokratický palestínsky štát na federatívnom základe s rovnakými právami pre židovské i arabské obyvateľstvo. Vzhľadom na to, že *Najvyšší arabský výbor* prácu UNSCOP bojkotoval a aj *Liga národného oslobodenia* (arabskí komunisti) sa z taktických dôvodov musela pripojiť k bojkotu, rozhodnutie o rozdelení Palestíny padlo bez toho, aby s tým súhlasil arabský ľud, ktorého sa to najviac týkalo.²⁶ Delegácia Komunistickej strany Palestíny (židovská časť) navrhla UNSCOP: 1. aby OSN anulovala britský mandát, vyslovila sa za nezávislosť Palestíny a stanovila najbližší termín pre odsun britských vojsk; 2. aby Rada bezpečnosti OSN menovala komisiu, ktorej úlohou bude presadiť prijatú rezolúciu OSN a obnoviť v Palestíne demokratické slobody. Potom, až bude Palestína zbavená cudzieho jarma – uviedla delegácia – rozhodnú Židia a Arabi z vlastnej slobodnej vôle sami, či palestínsky štát má spočívať na dvojnárodnom alebo federatívnom základe.²⁷

K „objektívite“ väčšinového návrhu treba dodať, že Židia, ktorí vtedy tvorili necelú tretinu obyvateľstva, mali dostať najrozvinutejšiu a najúrodnejšiu oblasť Palestíny, t.j. celú pobrežnú rovinu, kým arabský štát mal dostať prevažne hornatú a neúrodnú oblasť, čo ho zbavovalo základných predpokladov samostatného hospodárskeho rozvoja. Politický výbor *Ligy arabských štátov* sa zišiel 16. septembra 1947 v Libanone, kde sa zjednotil na tom, že na území Palestíny musí byť vytvorený nezávislý arabský štát vybudovaný na demokratických základoch s rozsiahlymi zárukami náboženskej slobody a prístupu k posvätným miestam v Jeruzaleme. Arabi označili plán UNSCOP na rozdelenie Palestíny za plán na olúpenie Arabov.²⁸

Riadne zasadnutie Valného zhromaždenia OSN bolo otvorené 21. septembra 1947 a malo sa na ňom rokovať aj o predloženej správe UNSCOP. Pre urýchlené a oddelené prerokovanie palestínskej otázky bola vytvorená „komisia ad hoc“, zložená zo zástupcov všetkých členov Valného zhromaždenia.²⁹ Predseda tejto komisie zakrátko oznámil Valnému zhromaždeniu, že sa nepodarilo nájsť žiaden *modus vivendi*, ktorý by prijali obe spoločenstvá žijúce v Palestíne. Komisia sa preto uzniesla, že ešte raz pozve zástupcov oboch strán, aby jej vysvetlili svoje

²³Kolektív: *Novejšaja istorija arabskich stran, 1917 – 1966*. Moskva, Nauka 1967, s. 64.

²⁴SYKES, Ch.: *Cross Roads to Israel*. London, Collins 1965, s. 378.

²⁵LÉONARD, L. L.: *The United Nations and Palestine*. New York 1949, s. 625.

²⁶LEBRECHT, H.: *Palestinci. Dějiny a přítomnost*. Praha, Svoboda 1984, s. 222.

²⁷VILNER, M.: *The Palestine Problem and the Israeli-Arab Dispute*. Tel Aviv 1966, s. 13.

²⁸HOLLINGWORTH, C.: *The Arabs and the West*. London, Methuen & Co Ltd 1952, s. 155.

²⁹LENCZOWSKI, G.: *The Middle East in World Affairs*. New York, Ithaca, Cornell University Press 1956, s. 332.

stanoviská, než bude vypracovaná záverečná správa. *Najvyšší arabský výbor* zastupoval Džamāl al-Ĥusajnī, ktorý uvítal rozhodnutie Veľkej Británie zložiť mandát, ostro však kritizoval britskú politiku dlhé roky podporujúcu sionistov a upierajúcu národné práva arabskému ľudu Palestíny. Odmietol každý pokus o rozdelenie Palestíny alebo o odtrhnutie jej časti kvôli zriadeniu protiarabského židovského štátu. Zdôraznil, že palestínski Arabi nie sú proti Židom, ale nemôžu dopustiť, aby sa ozbrojeným násilím a masovým príst'ahovalectvom sionisti zmocnili celej Palestíny. Vyhlásil, že palestínski Arabi nezavinili vraždenie v Európe, a keď Židia hl'adajú vlasť, nemali by tak činiť na dedičnej domovskej pôde iného národa. Čo sa týka Židov, ktorí už v Palestíne sú, mali by sa podieľať na voľbe zákonodarného zhromaždenia, ktoré vypracuje ústavu nezávislého arabského palestínskeho štátu. Ubezpečil prítomných, že Židom budú v arabskom štáte zaručené rovnaké práva.³⁰

Sionistickú stranu zastupoval americký rabín dr. Abba Hillel Silver, neskorší predseda *Svetovej sionistickej organizácie* (World Zionist Organization). Menom *Židovskej agentúry* prejavil ochotu prijať väčšinový plán UNSCOP na rozdelenie Palestíny. Vyhlásil, že to bude od Židov vyžadovať veľké obete, pričom sa odvolával na *Balfourovu deklaráciu*, ktorá sľubovala zriadenie židovskej národnej domoviny v celej Palestíne. Kritizoval oddelenie Jeruzalema od územia navrhovaného židovského štátu argumentáciou, že tam žije vyše 90 tisíc Židov. Fakt, že palestínski Arabi tvoria skoro 70 percent obyvateľstva krajiny, „zabudol“ vo svojej argumentácii o „poškodzovaní“ Židov spomenúť. Sľúbil, že židovský štát bude žiť v mieri so svojimi arabskými susedmi, ak to bude obojstranné, ale po odchode britských jednotiek Židia neodkladne vytvoria vlastné ozbrojené sily na ochranu svojej bezpečnosti.³¹

Valné zhromaždenie rokovalo o pláne na rozdelenie Palestíny, ktorý predložila „komisia ad hoc“ od 26. do 29. novembra 1947. Hneď v prvý deň rokovania, vedúci sovietskej delegácie Andrej Gromyko – v súlade s chybnou predstavou vtedajšej sovietskej zahraničnej politiky, že židovský štát bude predmostím socializmu na Blízkom východe – vyhlásil: „Skúsenosti získané zo štúdia palestínskej otázky, vrátane skúseností osobitného výboru OSN, UNSCOP ukázali, že Židia a Arabi v Palestíne nechcú a nemôžu žiť spoločne. Logický záver je taký, že ak nemôžu žiť spoločne vnútri hraníc jedného štátu, niet inej alternatívy než namiesto jedného vytvoriť dva štáty, arabský a židovský“.³² Keďže niekoľko dní pred hlasovaním sa ukazovalo, že plán na rozdelenie nezíska potrebnú dvojtretinovú väčšinu, sionisti a USA vyvinuli potrebný nátlak na päť štátov, ktoré hodlali hlasovať proti rozdeleniu.³³ Po rozporupnej diskusii Valné zhromaždenie OSN 29. novembra 1947 rozhodlo rezolúciou 181/II prijať väčšinový plán UNSCOP. Hlasovalo zaň 33 členov, 13 bolo proti a 10 sa zdržalo hlasovania. Na základe uvedenej rezolúcie bola historická Palestína potrebnou dvojtretinovou väčšinou rozdelená na *židovský štát* s rozlohou 14 862 km², t. j. 56,47 percenta územia Palestíny, hoci židovské obyvateľstvo tvorilo len 31,4 percenta všetkého obyvateľstva, na *arabský štát* s rozlohou 11 286 km², t. j. 42,88 percenta územia a na *oblasť Jeruzalema* pod medzinárodnou správou bolo vyčlenených 177 km², t. j. 0,65 percenta územia. Podľa tohto rozdelenia malo v židovskom štáte žiť spolu 995 tisíc obyvateľov, z toho 498 tisíc Arabov a v arabskej Palestíne malo žiť 735 tisíc obyvateľov, z toho 725 tisíc Arabov a 10 tisíc Židov. V oblasti Jeruzalema malo žiť 115 tisíc Arabov a 90 tisíc Židov. V čase delenia Židia vlastnili len 8,6 % pôdy v Palestíne.³⁴ Rezolúcia teda celkom očividne znevýhodňovala navrhovaný arabský štát v Palestíne.

³⁰LEBRECHT, c. d., s. 226.

³¹MUZIKÁŘ, c. d., s. 177.

³²LAQUEUR, W. Z.: *The Soviet Union and the Middle East*. London, Routledge and Kegan Paul, 1959, s. 146; *The USSR and the Middle East (Problems of Peace and Security)*. Moskva 1972, s. 44.

³³FISHER, S. N. – OCHSENWALD, W.: *The Middle East. A History*. Vol. II, New York, The McGraw-Hill Companies, Inc. 1997, s. 677.

³⁴UN General Assembly's Resolution on the Partition of Palestine, 29 November 1947. In: HUREWITZ, c. d., s. 281 – 285.

Prvé rozhodnutie OSN o budúcnosti Palestíny sa zrodilo za neobyčajne komplikovanej medzinárodnopolitickej situácie. Pri riešení tejto zložitej otázky pôsobili mnohé veľmi silné emocionálne činitele, ktoré sionistická propaganda dokonale využila na legalizovanie svojich neoprávnených požiadaviek. Bola to najmä povojnová vlna sympatií a súcitu so židovskými obeťami fašistického besnenia.³⁵ Sionistom sa podarilo využiť súciti i komplex viny za osudy Židov v druhej svetovej vojne na egoistické presadzovanie svojich cieľov. Rezolúcia OSN bola síce pokroková svojím antikoloniálnym charakterom a uznaním práva oboch spoločenstiev žijúcich v Palestíne na sebaurčenie a nezávislú štátnosť, ale výrazne poškodila Arabov, ktorí ju vnímali ako nezaslúženú krivdu a politické násilie. Diplomacia ZSSR vychádzajúca z princípu, že je nutné za všetkých okolností bojovať za oslabenie kolonializmu a imperializmu, teda i v Palestíne a že treba bojovať proti reakčným probritským kruhom v arabských štátoch,³⁶ náležite nezhodnotila negatívne dôsledky vzniku sionistického štátu v regióne. Vo svojom konečnom stanovisku vychádzala z chybného hodnotenia pomeru síl a očakávaného politického vývoja na Blízkom východe. Osvojila si názor, že 1. arabský nacionalizmus je pevne pod kontrolou statkárov a kompradorskej buržoázie a že sa stal hlavnou oporou britskej politiky; 2. židovské obyvateľstvo, kultúrne vyspelejšie a značne ovplyvnené socialistickou ideológiou, bude zárukou pokrokových a demokratických premien.

Zatiaľ čo sionisti rozhodnutie OSN prijali³⁷, aj keď s mnohými výhradami, Arabi boli rozhodne a jednomyselne proti rozhodnutiu, ktoré prisúdilo väčšiu časť Palestíny budúcemu židovskému štátu. Vo vyhlásení arabských vlád k rezolúcii sa zdôrazňovalo, že sionisti nemajú nijaký nárok na Palestínu alebo jej časť, Palestína nemôže a nechce byť náhradou za riešenie problému Židov vo svete. Zásada práva na sebaurčenie národov nemôže v žiadnom prípade poskytnúť židovskej menšine privilegované postavenie voči arabskej dvoj tretinovej väčšine, ako to stanovuje rezolúcia. Predstavitelia vlád štátov *Arabskej ligy* sa na konferencii v Káhire zhodli na tom, že rozdelenie Palestíny je neplatné od samého začiatku. Uzniešli sa, že prijímú také drastické opatrenia, ktoré zmariu realizáciu nespravodlivého plánu na rozdelenie Palestíny a podporia práva Arabov.³⁸ Týmto postojom však Arabi podcenili politické reality, neprihliadli na neudržateľnosť svojho (hoci spravodlivého) odporu proti rezolúcii OSN a chybné zhodnotili medzinárodnú situáciu po druhej svetovej vojne, ako aj pomer síl v samotnej Palestíne. To do značnej miery prispelo k tragédii, ktorá následne postihla arabský ľud Palestíny.

Už počas rokovania v OSN o palestínskej otázke dochádzalo v Palestíne k ozbrojeným zrážkam medzi dobre organizovanými nelegálnymi židovskými ozbrojenými zložkami, obzvlášť *Palmach* (Úderné oddiely), *Irgun Zvai Leumi* (Národná vojenská organizácia) a *Sternov gang* (LEHI – Bojovníci za slobodu Izraela) na jednej strane a arabskými partizánmi, pričom britská mandátna správa ešte podnecovala tieto zrážky namiesto toho, aby ich tlmila. Britské vládnuce kruhy chceli vzájomné krviprelievanie využiť na to, aby dokázali OSN, že Palestína naďalej potrebuje silnú správu, aby sa predišlo židovsko-arabským masakrom. Z týchto dôvodov britská vláda sabotovala činnosť *Komisie pre Palestínu*, vytvorenej súčasne s prijatím rezolúcie 181/II o rozdelení Palestíny, zloženej zo zástupcov Bolívie, ČSR, Dánska, Panamy a Filipín a odmietla jej postupne odovzdávať príslušné právomoci.³⁹ Bola rozhodnutá ponechať si úplnú kontrolu nad Palestínou do poslednej chvíle. Vyhlásila, že zástupcom *Komisie* umožní vstup do Palestíny až dva týždne pred ukončením mandátu a zároveň odmietla uznať právomoc dočasných židovských a arabských vládných orgánov po dobu trvania mandátu.⁴⁰

³⁵RÁČZ, J.: Palestína včera a dnes. Bratislava, Pravda 1983, s. 44.

³⁶Dějiny diplomacie, s. 189.

³⁷MARLOWE, J.: The Seat of Pilate. An Account of the Palestine Mandate. London, The Cresset Press 1959, s. 238.

³⁸Prohlášení arabských vlád odsuzující rezoluci o rozdělení Palestíny, 17. prosince 1947. In: Dokumenty k otázce Blízkého a Středního východu. Praha, Ministerstvo zahraničních věcí 1963, s. 112-113.

³⁹HADAWI, S.: Bitter Harvest. A Modern History of Palestine. New York, Olive Branch Press 1991, s. 82; KIRK, c. d., s. 259.

⁴⁰CATTAN, H.: The Palestine Question. New York, Croom Helm 1988, s. 44.

K najsmutnejším stránkam palestínskej tragédie patrí skutočnosť, že bola spôsobená aj nejednotnosťou Arabov a ich neschopnosťou prekonať rodové a dynastické nepriateľstvá zočivoči reálnej hrozbe straty Palestíny. Vedúci predstavitelia palestínskych Arabov, sústredení v *Najvyššom arabskom výbore*, sa nevedeli povzniesť nad svoje triedne a sociálne rozpory, vložili osud palestínskeho národného hnutia do rúk reakčných arabských režimov, a tak zdanlivo splynuli egoistické motívy týchto režimov s vlasteneckými motívmi ľudu arabských krajín do jednej línie. Avanturizmus a velikášstvo vedúcich predstaviteľov *Ligy arabských štátov* sa prejavili v spoločnom stanovisku, že spor so sionistami rozhodnú zbrane. Nikto z arabských vodcov, vari s výnimkou zajordánskeho *emira* ‘Abdullāha, sa nestaral o seriózne zhodnotenie politickej a vojenskej situácie, každý mal pred sebou vidinu ľahkého víťazstva. Väčšina z nich očakávala, že vojenský zásah v Palestíne nielen zlikviduje sionistickú hrozbu, ale predovšetkým odvráti pozornosť obyvateľstva v arabských krajinách od páľčivých vnútropolitických problémov. Tieto predpoklady samozrejme nevyšli, naopak, vojna v Palestíne naplno odhalila nepripravenosť a nejednotnosť Arabov.

Na zasadnutiach *Ligy arabských štátov* sa od počiatku vynárali vážne rozpory, ktorých korene siahali do nedávnej minulosti. Išlo o opakované pokusy dynastie *Hášimovcov*⁴¹ získať hegemoniu na arabskom východe (projekty na vytvorenie *Veľkej Sýrie* alebo *Úrodného polmesiaca*), ku ktorým sa pochopiteľne nepriateľsky stavali saudský kráľ ‘Abdul‘azīz ibn ‘Abdurrahmān Āl Sa‘ūd (Ibn Sa‘ūd) a egyptský kráľ Fārūq. *Hášimovské* ambície presadzoval najvytrvalejšie a najdôslednejšie *emir* ‘Abdullāh, ktorého po prvej svetovej vojne Veľká Británia posadila na trón umelo vytvoreného, púštného zajordánskeho kniežatstva. Zajordánsko bolo politicky, hospodársky i vojensky úplne závislé od Veľkej Británie a bábkový charakter režimu v Ammáně bol natoľko zjavný, že ani USA sa neponáhľali s jeho uznaním.⁴²

Emir ‘Abdullāh ibn al-Ḥusajn po celý život vyvíjal veľké úsilie, aby mohol zasahnúť na trón v Damasku alebo aspoň v Jeruzaleme, ale jeho túžba sa nespĺnila napriek tomu, že vždy verne slúžil Veľkej Británii. Na počiatku roku 1946 rokoval v Londýne s Ernestom Bevinom o možnosti realizácie projektu *Veľkej Sýrie*, ale jeho návšteva nebola dobre načasovaná, a tak pre svoj projekt nezískal podporu.⁴³ Utešiť ho mala nová zmluva s Veľkou Britániou podpísaná 22. marca 1946, ktorá Zajordánsku formálne poskytla nezávislosť, jemu kráľovský titul a zvýšila britskú podporu na 2 milióny libier šterlingov ročne.⁴⁴ Veľká Británia si však ponechala právo rozmiestňovať na území krajiny vlastné jednotky a používať komunikácie, keďže naďalej platila zajordánsku armádu, tzv. *Arabskú légiiu*, ktorej velil britský dôstojník, brigádier John Bagot Glubb s ďalšími britskými dôstojníkmi. V tom období sa totiž britská blízkovýchodná politika zameriavala viacej na Egypt. Až po krachu rokovaní egyptského premiéra Ismā‘ila Šidqīho s Ernestom Bevinom (apríl – december 1946) sa britská diplomacia začala znovu obracať na rod *Hášimovcov*: s tým ako rástla pravdepodobnosť rozdelenia Palestíny, rástol v britských politických úvahách i význam kráľa ‘Abdullāha. Očakávalo sa totiž, že jeho *Arabská légia* ovládne veľkú časť palestínskeho územia a Židia budú potom musieť hľadať pomoc a ochranu u Britov pri urovnávaní problémov so susedmi.⁴⁵

V priebehu roku 1947 na zasadnutiach *Ligy arabských štátov* sa vypukle prejavili medziarabské nezhody v súvislosti s riešením palestínskej otázky. Kráľ ‘Abdullāh otvorene prejavoval snahu anektovať územia na západnom brehu Jordánu. Ďalší predstavitelia napr. kráľ ‘Abdul‘azīz (Ibn Sa‘ūd), sýrsky prezident Šukrī al-Qūwatlī a najvyšší predstaviteľ palestínskych

⁴¹Tento rod vládol v sledovanom období na irackom a zajordánskom tróne. Poprední predstavitelia rodu sa viackrát pokúsili vytvoriť jednotné arabské kráľovstvo na arabskom východe, v súlade s príslubom britskej diplomacie šarífovi Husajnovi v roku 1915 (korešpondencia Husajn – Mac Mahon). Pozri: ANTONIUS, G.: *The Arab Awakening. The Story of the Arab National Movement*. Bejrút, Khayats, bez roku vydania, s. 413 – 427.

⁴²DURMAN, c. d., s. 304.

⁴³KIMCHE, c. d., s. 51.

⁴⁴LOUIS, c. d., s. 346.

⁴⁵KIMCHE, J. and D.: *Both Sides of the Hill: Britain and the Palestine War*. London 1960, s. 39.

Arabov, bývalý *veľký muftí* al-ḥādždž Amīn al-Ḥusajnī, obhajovali samostatnosť Palestíny. Delegácie Iraku, Sýrie a Libanonu presadzovali vojenské riešenie konfliktu, kým vnútornými problémami zmietaný Egypt a Američanmi ovplyvňovaná Saudská Arábia boli proti ozbrojenej intervencii.⁴⁶ Rozpory sa prejavili samozrejme aj medzi palestínskymi Arabmi. Ešte v septembri 1943, po rozpade jednotnej Komunistickej strany Palestíny, sa jej arabská časť spojila do tzv. *Palestínskej ligy národného oslobodenia*. Jej program bol jednoznačný: „Ukončenie britského mandátu, evakuácia britských vojsk a zriadenie nezávislého palestínskeho štátu s vládou demokraticky zvolenou všetkými občanmi krajiny, ktorá zaručí práva všetkým bez rozdielu“. Zatiaľ čo dovtedy všetky strany a národné hnutie palestínskych Arabov vystupovali za zriadenie arabského štátu, *Palestínska liga národného oslobodenia* vytýčila novú požiadavku nezávislého demokratického štátu, t.j. bez prívlastku „arabský“.⁴⁷

Medzitým sa situácia v Palestíne zostrojila: za niekoľko mesiacov od prijatia rezolúcie o rozdelení Palestíny zahynul v krvavých ozbrojených zrážkach veľký počet ľudí. Premyslené teroristické akcie sionistov s cieľom „vyčistiť“ svoje budúce územie, ako bola masakra v dedine Dajr Jásín, kde sionisti 9. apríla 1948 povraždili 254 obyvateľov a 300 zranili (vrátane žien, detí a starcov), nútili arabské obyvateľstvo hromadne opúšťať svoje obydlia, aby si zachránili aspoň holé životy.⁴⁸ Na palestínskej strane operovala tzv. *Oslobodzovacia armáda* (Džajš al-inqād), ktorej velil Fawzī al-Qāwuqdzī, známy už z protibritského povstania palestínskych Arabov v rokoch 1936 – 1939. Nebola to však žiadna armáda, ale partizánske skupiny pozostávajúce z asi 1000 Palestínčanov a 4000 dobrovoľníkov zo susedných arabských krajín, financované *Ligou arabských štátov* a ako sa ukázalo, táto „armáda“ nemohla byť pre ozbrojené sily sionistov nijakým vážnym protivníkom. Teroristické a bojové akcie ešte pred ukončením britského mandátu mali za následok, že svoje obydlia opustilo temer pol milióna palestínskych Arabov.⁴⁹

Situácia medzi Arabmi ostro kontrastovala s náladou v židovskom tábore. Terorizované arabské obyvateľstvo väčšinou bez boja opúšťalo svoje domovy v hlbokom presvedčení, že po víťazstve arabských armád nad sionistami, o čom nikto nepochyboval, sa zakrátko vrátia späť. Na druhej strane medzi sionistickými ozbrojenými zložkami boli síce názorové rozdiely na taktiku, ale všetkých spájalo pevné odhodlanie bojovať až do konca a zvíťaziť.⁵⁰ Keď k tomu pripočítame ďalšie faktory vojenského rázu, akými boli: 1. neporovnateľne vyššia bojová kvalita židovských oddielov, ktorých príslušníci často prešli ohňom bojov druhej svetovej vojny alebo partizánskych operácií a bezpečne ovládali modernú bojovú techniku; 2. kratšie komunikačné línie a výhodnejšie strategické pozície sionistov; 3. nižšia úroveň arabského dôstojníckeho zboru a výskyt korupcie a zrady v jeho radoch – potom výsledok ozbrojeného konfliktu rokov 1947-1949 vôbec nemožno nazvať prekvapením, ako to robia niektorí nekritickí autori. Mechanické porovnanie počtu židovského a arabského obyvateľstva je skresľujúce, pretože obe strany mali vo všetkých etapách boja približne rovnaký počet vojakov, ba sionisti dokonca prevahu.⁵¹

Lavicové hnutie v arabskej Palestíne sa dostalo do hlbkej krízy, keď Sovietsky zväz podporil v OSN návrh na rozdelenie krajiny. Politickú scénu znovu ovládli reakčné statkárske klany, ale zatiaľ čo rod al-Ḥusajnī mohol počítať so sympatiami väčšiny obyvateľstva pre svoj nezmieriteľný postoj voči Britom i sionistom, rod an-Našāšībī podporovala časť statkárov a buržoázie orientovanej na Londýn a Ammán.⁵² Sionistickí predáci na čele s Ben Gurionom

⁴⁶DURMAN, c. d., s. 304.

⁴⁷LEBRECHT, c. d., s. 191.

⁴⁸BEGIN, M.: The Revolt: Story of Irgun. New York, Schuman 1951, s. 162 – 65; Hadawi, c. d., s. 85; CATTAN, c. d., s. 44.

⁴⁹Dějiny diplomacie, s. 192. Kirk, c. d., s. 264.

⁵⁰RODINSON, M.: Israel and the Arabs. Penguin Books 1969, s. 39.

⁵¹Tamže, s. 39.

⁵²DURMAN, c. d., s. 305.

nemali záujem na tom, aby bol vedľa židovského vytvorený aj arabský štát v Palestíne. Z toho dôvodu došlo k tajným rokovaniam medzi sionistami reprezentovanými o.i. Goldou Meirovou (vtedy Meyersonovou) a kráľom 'Abdullāhom o tom, že Židia „viazaní rezolúciou OSN nebudú brániť jeho jednotkám pri pripojení časti územia prisúdeného arabskému palestínskemu štátu k jeho kráľovstvu. Dňa 11. mája 1948 sa Meirová s 'Abdullāhom v Ammáne dohodli, že *Arabská légia* a iracké jednotky stojace po jeho boku nebudú útočiť na budúce štátne územie Izraela.⁵³ Bola tu dojednaná demarkačná čiara medzi časťou Palestíny, ktorú malo obsadiť Zajordánsko a budúcim židovským štátom, platná až do roku 1967. Komplot sa týkal aj rozdelenia Jeruzalema (podľa rezolúcie sa mal stať medzinárodným územím) medzi oboch partnerov.

Niekoľko hodín pred vypršaním britského mandátu, 14. mája 1948 o 16. hodine, David Ben Gurion na slávnostnom zhromaždení národnej rady v Tel Avive vyhlásil vytvorenie štátu Izrael.⁵⁴ Na druhý deň, 15. mája, ozbrojené sily piatich členov *Ligy arabských štátov* vstúpili do Palestíny a oficiálne sa začala prvá arabsko-izraelská vojna, ktorá sa zvyčajne delí na štyri fázy: 1. neoficiálna vojna od prijatia rezolúcie OSN o rozdelení Palestíny 29. 11. 1947 do ukončenia britského mandátu 15. 5. 1948; 2. ofenzíva arabských vojsk od 15. 5. do 11. 6. 1948, prerušená prvým prímerím; 3. ofenzíva sionistov od 9. do 18. 7. 1948, prerušená druhým prímerím; 4. záverečné boje od 15. 10. 1948 do začiatku roku 1949. Vodcovia štátov *Arabskej ligy* sa síce dohodli na koordinácii vojenských akcií, ale keď mali vytvoriť jednotné hlavné velenie, došlo k nezhodám.⁵⁵ Formálne prevzal velenie kráľ 'Abdullāh, ale egyptské a sýrske jednotky sa mu odmietli podriaďovať, a preto ani nemohol byť realizovaný jednotný postup bojovej činnosti.

V prvých dňoch vojny mal Izrael k dispozícii asi 35 tisíc mužov v zbrani, z toho 25 tisíc boli vojaci bojových jednotiek a zvyšok príslušníci pomocných síl. Všetky arabské vojská bojujúce v Palestíne mali dovedna len 23 tisíc mužov.⁵⁶ Egyptský kontingent mal 10 tisíc mužov a bol rozdelený do dvoch brigád. Prvá postupovala pozdĺž pobrežia s cieľom dobyť Tel Aviv, nové hlavné mesto Izraela. Pri postupe sa nezdržiavala likvidáciou ohnísk odporu, pretože Židia uplatňovali taktiku boja do posledného muža, ale ich obsadenie prenechávala arabským dobrovoľníkom a domobrane. Takto 29. mája došla k mestu Isdud (Ašdod) asi 30 km južne od Tel Avivu, prerazila prvú obrannú líniu, ale o niekoľko kilometrov ďalej, pri druhej obrannej línii sionistov zostala stáť až do prvého prímeria.⁵⁷ Druhá brigáda postupovala na Jeruzalem cez Beršebu a Hebron. Bez vážnejších bojov dosiahla Betlehem a postúpila až k okraju Jeruzalema, ale ďalej sa nedostala. Kráľ 'Abdullāh vrhol všetky sily *Arabskej légie* do prestížneho boja o Jeruzalem, ktorý sa mal stať hlavným mestom jeho budúcej *Veľkej Sýrie*. Židovská časť Starého mesta padla 28. mája a židovských obrancov v Novom meste zachránilo od definitívnej porážky len prímerie.⁵⁸ Sýrske jednotky dost' rýchle obsadili oblasť Tiberiadskeho jazera, ale nepostúpili ďalej. Trojtisícová iracká obrnená brigáda obsadila mesto Džanín, ale pre nedostatok munície prešla do pasivity, čím skomplikovala situáciu tak sýrskym jednotkám, ako aj *Arabskej légii*. V prvej fáze bojov sionisti stratili celú južnú časť, t.j. negevskú oblasť, ktorá padla do egyptských rúk. Na strednom úseku stála *Arabská légia* pred dobytím Jeruzalema, lebo židovskí obrancovia už nemali muníciu a hrozilo im vyhladovanie.⁵⁹

⁵³MEIR, G.: My Life. London, Weidenfeld and Nicolson, 1975, s. 176 – 179; BAILEY, Sydney D.: Four Arab-Israeli Wars and the Peace Process. London, Macmillan, 1990, s. 18; Lebrecht, c. d., s. 245.

⁵⁴SACHAR, H.: L.: Dějiny státu Izrael. Praha, Regia, 1998, s. 269.

⁵⁵HERZOG, Ch.: The Arab-Israeli Wars. War and Peace in the Middle East. New York, Random House, 1982, s. 22; MUŽIKÁŘ, c. d., s. 194.

⁵⁶LEBRECHT, c. d., s. 252; Velitel' Arabskej légie odhadoval, že 15. mája mali spoločné arabské sily v Palestíne 21.500 mužov proti 65.000 izraelským vojakom. Pozri: GLUBB, J. B.: A Soldier with the Arabs. London, Hodder and Stoughton 1959, s. 94.

⁵⁷KIRK, c. d., s. 271.

⁵⁸HERZOG, c. d., s. 62-63; MUŽIKÁŘ, c. d., s. 196.

⁵⁹KIMCHE, c. d., s. 255.

Brigadier Glubb viedol svoje jednotky len do oblastí, ktoré boli podľa plánu OSN pridelené Palestínčanom. Sám neskôr priznal, že britská vláda mu prísne zakázala vstúpiť do oblastí určených židovskému štátu. Sionisti necítili také obmedzenie a rýchle obsadili jeruzalemské štvrte konfesijne zmiešané, čím priamo ohrozili Staré mesto a jeho arabské obyvateľstvo. Celý arabský svet vyvíjal na kráľa ‘Abdullāha tlak, aby bránil starý Jeruzalem a jeho sväté miesta, ale Glubb vzhľadom na rozkazy z Londýna váhal. Foreign Office nakoniec súhlasil s tým, aby si ‘Abdullāh udržal kontrolu nad svätými miestami islamu, ale pod americkým tlakom trval na tom, že légia nesmie prekročiť hranice arabských štvrtí mesta.⁶⁰ Na severe boli bližšie k víťazstvu jednotky Sýrie, Iraku a partizáni Fawziho al-Qāwuqdžiho. Arabi napriek tomu nemohli hovoriť o úspechu, lebo sa im nepodarilo dosiahnuť žiaden z vytýčených strategických cieľov. Vývoj situácie na bojiskách Palestíny v prospech Arabov roztočil kolesá diplomatickej mašinerie USA na plné obrátky. USA sa usilovali o prerušenie bojov, aby sionisti v najkritičnejšom období získali čas na oddych a prisun zbraní a munície. Už 17. mája 1948 predložila delegácia USA Bezpečnostnej rade návrh rezolúcie prikazujúcej – v zmysle článku 39 Charty – zastavenie paľby v priebehu 36 hodín.⁶¹ Britský zástupca Alexander Cadogan spochybnil vhodnosť výberu článku 39 (snaha označiť agresora, proti ktorému sa majú uplatniť sankcie) a navrhol presadiť prímerie. Delegát USA Warren Austin 22. mája 1948 pokrytecky tvrdil, že argument, ktorým arabské štáty odôvodňujú svoju intervenciu – že Palestína je jednotná krajina, ktorej budúcnosť po ukončení mandátu bude určená vôľou arabskej väčšiny obyvateľstva – je „flagrantným porušením medzinárodného práva“.⁶² Rokovania v OSN výrazne zhoršili britsko-americké vzťahy, pričom vo Veľkej Británii s nevôľou sledovali ako v súvislosti s Palestínou americká administratíva viac berie do úvahy hlasy židovských voličov v domácej politike ako palestínsku realitu a ťažkosti, s ktorými tam Briti zápasia. S blížiacimi sa prezidentskými voľbami v USA ostro kritizovali britské zásielky zbraní arabským štátom a službu britských dôstojníkov v *Arabskej légii*, a nebrali do úvahy argumenty, že zmluvy o nákupe zbraní boli podpísané dávno pred vojnou a že dotčení dôstojníci nepodliehajú britskému veleniu. S podporou sa v senáte stretol návrh senátora Brewstera, aby bola preskúmaná finančná pomoc USA Veľkej Británii v rámci *Marshallovho plánu*, t.j. do akej miery USA pomáhajú tým, ktorí tak na pôde OSN, ako aj na Blízkom východe tak zjavne a militantne odporujú politike USA.⁶³ Okrem toho vo Veľkej Británii museli konštatovať, že tlač USA pod tlakom vplyvných židovských kruhov rozpútala najzúrivejšiu protibritskú kampaň za posledných dvadsať rokov. Koncentrovaný americký tlak donútil nakoniec Veľkú Britániu k ústupu, a táto zmena britského postoja viedla nielen k tomu, že Arabi museli súhlasiť s prerušením paľby, keď mali v rukách iniciatívu, ale k celkovému obratu vývoja konfliktu v neprospech Arabov.

Prvé prímerie nadobudlo platnosť 11. júna 1948. Podmienky na jeho prijatie, ktoré si kládli arabské štáty,⁶⁴ neboli samozrejme dodržané a pomer síl sa úplne zmenil v prospech Židov. Početný stav arabských vojsk síce vzrástol na 40 tisíc mužov, ale išlo väčšinou o slabo vyvíčenú domobranu. Zajordánsky kráľ ‘Abdullāh sa ešte raz pokúsil zjednotiť arabské rady a na prelome júna a júla 1948 navštívil Káhiru, Rijád a Bagdad, ale okrem všeobecných uistení nezískal konkrétnu pomoc.⁶⁵ Izraelské sily vzrástli v tom istom čase na 60 tisíc mužov.⁶⁶ Po mori i leteckým mostom prúdili nepretržite do Izraela dodávky zbraní všetkého druhu a veľké

⁶⁰HEIKAL, M.: *Secret Channels. The Inside Story of Arab-Israeli Peace Negotiations*. London, HarperCollins Publishers 1996, s. 79.

⁶¹BAILEY, c. d., s. 21.

⁶²KIRK, c. d., s. 273.

⁶³KIRK, c. d., s. 274; Davis, John H.: *The Evasive Peace. A Study of the Zionist-Arab Problem*. London, John Murray 1968, s. 44.

⁶⁴ATIYAH, E.: *The Arabs*. Bejrút, Librairie du Liban 1968, s. 181 – 182.

⁶⁵DARWAZA, Muḥammad ‘Izzat: *Ḥawla al-ḥaraka al-‘arabija al-ḥadiṯa* (O modernom arabskom hnutí). Diel 4. a 5. Sidon, Bejrút 1960, s. 176.

⁶⁶KIMCHE, J. and D.: c. d., s. 223.

množstvá munície (kde významnú vojenskú pomoc poskytlo Československo), ktoré rozhodujúcim spôsobom ovplyvnili konečný výsledok vojny. Tlak americkej administratívy na britský kabinet mal za následok, že Foreign Office musel zmeniť svoje plány s kráľom 'Abdullāhom a nestavať sa proti vytvoreniu silného Izraela, to znamená, musel odvolať britských dôstojníkov z *Arabskej légie*, pod hrozbou zastavenia finančnej podpory donútiť 'Abdullāha k pasivite a okamžite prerušiť dodávky zbraní arabským štátom.⁶⁷ Pre pretrvávajúce nezhody medzi členmi *Ligy arabských štátov* Arabi nemali spoločný politický cieľ, a preto ani nebol vypracovaný jednotný plán bojovej činnosti. V období od 9. do 18. júla sa uskutočnila tzv. *desaťdňová židovská ofenzíva*: najprv bol zastavený útok egyptských jednotiek na južnom fronte a potom židovské oddiely prešli do útoku na ďalších úsekoch frontu, pričom sa zmocnili asi 1000 km² územia, ktoré podľa rezolúcie OSN malo pripadnúť arabskému štátu.⁶⁸ Na strednom úseku frontu sa *Arabská légia* dostala do ťažkej situácie jednak pre stupňujúce sa napätie medzi kráľom 'Abdullāhom a prívržencami rodu al-Ḥusajnī, čo si vyžiadalo stiahnutie časti légie do Jeruzalema a jednak pre nedostatok zbraní a streliva. Preto brigadier Glubb stiahol svoje jednotky z miest Lydda a Ramla v obave z možnosti obklúčenia, čo arabské obyvateľstvo hodnotilo ako zradu.⁶⁹ Keď 12. júla Lyddu a Ramlu obsadili sionisti, väčšina zo 60 tisíc obyvateľov oboch miest sa zachraňovala útekem smerom na Rámallāh a tí, ktorí sa rozhodli zostať, boli násilím vyhnaní z domovov víťaznými Izraelčanmi, ktorých otvorenou politikou sa stalo vyčistiť dobyté územia od arabského civilného obyvateľstva.⁷⁰ Na severnom fronte sa Sýrčania úspešne bránili útokom Izraelčanov a ich dobre organizované protiútoky spôsobovali protivníkovi veľké straty, ale územné zisky nedosiahli. V Galilei vzdorovala židovským útokom už len dvojtisícová *Oslobodzovacia armáda* Fawzīho al-Qāwuqdžīho. Keďže nemala skúsenosti z vedenia modernej vojny, napriek obetavosti a udatnosti jej bojovníkov bola postupne vytláčaná k libanonským hraniciam a jej ústup znamenal pre Arabov stratu Nazaretu.⁷¹

Počas júlových bojov odletel prostredník OSN, švédsky gróf Folke Bernadotte do New Yorku, aby osobne referoval o situácii v Palestíne Bezpečnostnej rade OSN. Philip C. Jessup, nový vedúci delegácie USA pri OSN, presadil 15. júla prijatie rezolúcie BR nariaďujúcej do troch dní nastoliť prímerie pod hrozbou uplatnenia sankcií.⁷² *Druhé prímerie* teda vstúpilo do platnosti 18. júla 1948. Hneď ako sa zastavili boje, aktivita sa presunula do oblasti politickej a aj gróf Folke Bernadotte horúčkovo pracoval, aby našiel nejaké prijateľné riešenie. Vo svojom kompromisnom pláne na urovnanie konfliktu, ktorý predložil 16. septembra navrhoval, aby negevská oblasť pripadla Arabom, aby Lydda a Ramla boli vrátené Zajordánsku a Izrael by na oplátku dostal celú Galieu. Hajfa mala zostať slobodným prístavom a Lydda slobodným letiskom, Jeruzalem mal byť pod správou OSN a utečenci mali mať možnosť návratu alebo kompenzácie.⁷³ *Liga arabských štátov* nebola nadšená týmto plánom, pretože sa zdal vhodný hlavne pre kráľa 'Abdullāha, ale izraelská strana ho otvorene odmietla ako neprijateľný. Gróf Folke Bernadotte bol sionistami obvinený z probritského postoja a 17. septembra v Jeruzaleme zavraždený teroristami zo *Sternovho gangu*.⁷⁴ Minister zahraničných vecí Ernest Bevin vyhlásil 25. septembra v Dolnej snemovni, že britská vláda plne podporuje Bernadottov plán.⁷⁵ Počas

⁶⁷3. júna 1948 Veľká Británia zrušila všetky povolenia na vývoz zbraní do arabských štátov. Pozri: O'BALLANCE, E.: *The Arab-Israeli War 1948*. London, Faber and Faber Ltd. 1956, s. 136.

⁶⁸KIMCHE, J.: c. d., s. 269.

⁶⁹HAKAL, M. Ḥ.: *Al-'urūš wa-l-džujūš*. Qirā'at fi jawmijāt al-ḥarb. (Tróny a armády. Čítanie v denníku vojny). Káhira, Dār aš-Šurūq, 2000, s. 328.

⁷⁰O'BALLANCE, c. d., s. 147.

⁷¹Tamže, s. 159 a 163.

⁷²DUPUY, C. T. N.: *Elusive Victory. The Arab-Israeli Wars, 1947 – 1974*. London, Macdonald and Jane's, 1978, s. 86.

⁷³O'BALLANCE, c. d., s. 168.

⁷⁴DAYAN, M.: *Story of my Life*. London, Sphere Books Limited, 1978, s. 132.

⁷⁵MARLOWE, c. d., s. 260.

druhého príméria sa vzťahy medzi Arabmi ďalej zhoršovali. Dňa 23. septembra v Gaze, pod ochranou Egyptanov, sa zišli prívrženci rodu al-Ĥusajnī a oznámili vytvorenie Celopalestínskej vlády (Ḥukūmat ʿumūm Filasṭīn) a na 1. októbra zvolali do Gazy zasadnutie Palestínskej národnej rady. Tu bol za účasti 90 delegátov vyhlásený *nezávislý palestínsky štát*.⁷⁶ Tento krok vyvolal mimoriadne rozhorčenie v Zajordánsku a kráľ ʿAbdullāh odpovedal na to zvolaním Palestínskeho kongresu do Ammánu tiež na 1. októbra. Na kongrese sa zišlo okolo 5 tisíc notáblov, ktorí rozhodnutie z Gazy vyhlásili za nezákonné.⁷⁷ Napäté vzťahy medzi Káhirou a Ammánom dávali sionistom istotu, že keď upustia od útoku na strednom úseku, *Arabská légia* nebude reagovať na izraelskú ofenzívu na južnom fronte. Izraelský štáb od začiatku októbra systematicky sťahoval jednotky na juh, kde 15. októbra využil svoju prevahu a silným leteckým úderom začal útok proti egyptským jednotkám. Egyptania napriek udatnej obrane nevládali zastaviť izraelský postup, a tak časť jednotiek musela ustúpiť a jedna brigáda, ktorej velil plukovník gšt. as-Sajjid Ṭāhā o sile asi 3000 mužov bola obkľúčená pri obci al-Fālūdža.⁷⁸ V tejto brigáde bojoval aj mladý major gšt. Džamāl ʿAbdunnāšir, budúci egyptský prezident.

Po porážke egyptských jednotiek v októbrových bojoch, podnikol kráľ ʿAbdullāh cestu po Palestíne, počas ktorej agitoval za pripojenie západného brehu k Zajordánsku. Izoláciu egyptských jednotiek v Betleheme a Hebrone využil na to, aby tieto mestá pripojil k územiu kontrolovanému *Arabskou légiou*. Na kongrese v Jerichu, 1. decembra 1948 bola vyhlásená nedeliteľná jednota oboch krajín a ʿAbdullāh sa stal kráľom celej Palestíny.⁷⁹ O týždeň neskôr zajordánska vláda požiadala parlament, aby zjednotenie schválil.⁸⁰ Počas rokovaní v Bezpečnostnej rade OSN sa Veľká Británia usilovala zmariť izraelské územné zisky v negevskej oblasti a žiadala, aby sa súperiace strany stiahli za líniu z 15. októbra 1948. Podarilo sa jej presadiť príslušnú rezolúciu v Bezpečnostnej rade, ale nový prostredník OSN (násťupca grófa Bernadotta), čierny Američan dr. Ralph Bunche, jej realizáciu prekazil v spolupráci s predstaviteľmi Izraela šikovným politickým manévrom: mobilné izraelské jednotky sa stiahli, ale zostali tam posilnené pôvodné židovské kolónie, ktoré sa neskôr stali výhodnými nástupišťami pre ďalší útok.⁸¹ Už 22. decembra prešli izraelské jednotky na južnom fronte znovu do útoku dôvodiac, že Egyptania sťahujú značné posily, aby uvoľnili z obkľúčenia svoju brigádu a pritom neustále útočia na židovské osídlenia blízko hraníc.⁸² Izraelská armáda zostrila obkľúčenie egyptskej brigády a ďalšie izraelské jednotky postupovali od Beršeby na juhovýchod a 27. decembra 1948 obsadili pohraničné mesto al-ʿAwdža. Odtiaľ izraelská motorizovaná kolóna prešla na Sinajský polostrov a dobyla mesto al-ʿArīš. Za tejto kritickej situácie Egypt znova žiadal pomoc od spojencov v *Lige arabských štátov*, ale márne. Veľká Británia presadila v Bezpečnostnej rade OSN 29. decembra ďalšiu rezolúciu, požadujúcu okamžité zastavenie palby a stiahnutie za októbrovú líniu.⁸³ No Izrael nerešpektoval ani túto rezolúciu, a tak britská vláda urobila okázalé gesto, aby pred Arabmi demonštrovala svoju dôležitosť pri obrane Egypta a 31. decembra pohrozila Izraelu, že uplatní príslušné články anglo-egyptskej zmluvy z roku 1936, t.j. že vojensky zasiahne v prospech Egypta, hoci Egypt o podobný zásah nestál.⁸⁴ Po prezidentských voľbách si v administratíve USA uvedomili, že zisky Izraela sú dostatočné, a preto nemá zmysel ďalej zhoršovať vzťahy s Arabmi a Veľkou Britániou. Aj vplyvné americké hospodárske kruhy mali záujem o zlepšenie vzťahov s arabskými ropnými

⁷⁶DARWAZA, c. d., s. 211.

⁷⁷Tamže, s. 213.

⁷⁸Abdulmunʿim, Muḥammad Fajsal: Asrār 1948. (Tajomstvá roku 1948). Káhira, Maktabat al-Qāhira al-ḥadīṭa 1968, s. 536.

⁷⁹Darwaza, c. d., s. 213.

⁸⁰PERETZ, D.: The Middle East Today. New York, Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1963, s. 309.

⁸¹KIRK, c. d., s. 288.

⁸²O'BALLANCE, c. d., s. 198.

⁸³KIRK, c. d., s. 292.

⁸⁴Al-ʿAqqād, c. d., s. 406.

krajinami. Začiatkom januára 1949 bolo toto stanovisko tlmočené Ben Gurionovi a potom už bola cesta otvorená pre rokovanie o prímieri medzi Izraelom a jeho arabskými susedmi na ostrove Rodos. Palestínska vojna odhalila niekoľko dôležitých skutočností: 1. nejednotný, rozhádaný arabský tábor sa ani v kritickej situácii nedokázal zjednotiť a zaplatil za to stratou Palestíny; 2. sústredený tlak amerických Židov na administratívu USA znamenal pre sionizmus nesmiernu diplomatickú i hospodársku podporu; 3. izraelskí vojaci väčšinou predstihovali arabských vojakov nie osobnou odvahou a statočnosťou, ale bojovou morálkou a disciplínou, lebo vedeli, že nemajú kam ustúpiť a verili, že bojujú za oslobodenie od britského koloniálneho jarma, za vytvorenie vlastného nezávislého štátu, za obranu svojej vlasti proti cudzej, Angličanmi riadenej invázii.⁸⁵ Neuvedomovali si (alebo si nechceli uvedomiť) skutočné korene konfliktu a v tom čase ešte málokto predpokladal, že sionistické vedenie postupne opustí ideály, za ktoré oni bojovali. Izraelské vojská sa stiahli zo Sinajského polostrova, pásmo Gazy sa dostalo do správy Egypta a vojaci obklúčenej egyptskej brigády, ktorí hrdinsky vydržali vzdorovať, sa mohli vrátiť domov so všetkými poctami nepokorených. Dohoda o prímieri s Egyptom bola podpísaná 24. februára, s Libanomom 23. marca, so Zajordánskom 3. apríla a so Sýriou 20. júla 1949.⁸⁶ Tak sa uzavrela jedna z tragických kapitol novovekých dejín Blízkeho východu a jej výrečným svedectvom zostali státisíce arabských utečencov z Palestíny, ktorí znemožňovali arabsko-židovské zmierenie. Volanie po spravodlivosti, po náprave spáchaných krívd i po odвете sa odvtedy stalo otázkou národnej cti Arabov.

* * *

Aj v povojnovom Československu pôsobilo niekoľko sionistických organizácií, z ktorých niektoré vznikli už v predvojnovovej dobe. Programovo sa zameriavali na vytvorenie a budovanie židovského štátu.⁸⁷ Veľký počet organizácií a spolkov zodpovedal skutočnosti, že napriek svojej nepočetnosti boli Židia v Československu v rokoch 1945 – 1948 politicky značne diferencovaní. Názorové rozdiely medzi sionistickými organizáciami sa týkali najprv foriem zápasu o vlastný štát, neskôr jeho politického charakteru.⁸⁸ Po februári 1948 sa v československom postoji čoraz viac objavovalo a uplatňovalo delenie sionizmu na pravicový a ľavicový, na kapitalistický a socialistický. Irgun a Šternova skupina boli označované za fašistické. Československé postoje k Izraelu a k sionistickým organizáciám boli stále viac určované tak záujmami a názormi Komunistickej strany Izraela ako aj sovietskymi veľmocenskými záujmami. I na československej pôde, hlavne v roku 1948, sa odohrával boj proti „pravícovému sionizmu“, ktorý sa potom rozšíril proti sionizmu vôbec.⁸⁹ Na pomoc bojujúcemu Izraelu bola zo strany ČSR poskytnutá významná materiálna pomoc a od 20. 5. do 11. 8. 1948 odletelo z letiska v Žatci 92 dopravných lietadiel rozličných typov. V rámci „žateckej akcie“ sa do Izraela prepravilo leteckým mostom spolu vyše 300 ton vojenského materiálu.⁹⁰ Súčasťou prípravy na vojnu (v Palestíne), ktorú predstaviteľia sionistických organizácií po vyhlásení židovského štátu očakávali, bol špeciálny výcvik vojakov a dôstojníkov, v prvom rade letcov, mechanikov, parašutistov, a posilnenie vlastných bojových jednotiek Hagany o útvary židovských dobrovoľníkov zo zahraničia. ČSR bola jedinou krajinou, ktorá obe tieto požiadavky v roku 1948 splnila.⁹¹ Vo výcvikovom stredisku Libavá sa od 20. 8. 1948 cvičilo v rámci akcie „Hagana

⁸⁵LEBRECHT, c. d., s. 259.

⁸⁶DURMAN, c. d., s. 316.

⁸⁷KAPLAN, K.: Československo a Izrael v letech 1947 – 1953, s. 17. In: DUFEK, J. – KAPLAN, K. – ŠLOSAR, V.: Československo a Izrael v letech 1947 – 1953. Studie. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR v nakladatelství Doplňek, 1993.

⁸⁸Tamže, s. 18.

⁸⁹Tamže, s. 19.

⁹⁰DUFEK, J. – ŠLOSAR, V.: Československá materiálně technická pomoc Izraeli, s. 129. In: DUFEK, J. – KAPLAN, K. – ŠLOSAR, V.: Československo a Izrael v letech 1947 – 1953.

⁹¹KAPLAN, K., c. d., s. 59.

DI“ vyše 1300 vojakov a dôstojníkov, československých štátnych príslušníkov.⁹² Tí odišli tromi transportmi do Izraela v prvom štvrtroku 1949. Tým sa skončila jedna časť akcie DI – výcvik vojenskej jednotky a špecialistov pre armádu nedávno zrodeného štátu. Zároveň sa skončil zápas dvoch úplne rozdielnych koncepcií, protichodných zámerov a cieľov s touto jednotkou. Podľa komunistov mala jednotka slúžiť hlavne na posilnenie ich mocenských pozícií v budúcom židovskom štáte. Sionistické a izraelské inštitúcie sa zasa snažili vybudovať vojenský útvar a vycvičiť špecialistov, ktorí by sa zúčastnili národno-oslobodzovacieho boja, obrany a kolonizácie Izraela. Tento spor pokračoval aj potom, keď komunisti so svojou koncepciou neuspeli a stál v pozadí všetkých ďalších nezrovnalostí i stretnutí medzi komunistickou mocou a predstaviteľmi sionistických inštitúcií.⁹³ Za kľúčový bod zmeny v československo-izraelských vzťahoch sa považuje výsledok parlamentných volieb v Izraeli 31. januára 1949. Komunisti v nich zaznamenali výrazný neúspech, keď získali len 3,51 percenta hlasov. Hoci izraelskí komunisti nerátali s rozhodujúcou prevahou v parlamente, verili, že budú mať dobrú pozíciu pri určovaní charakteru nového štátu. Ich predstavy boli od začiatku nereálne, práve tak ako nádeje československých Židov – komunistov i vedenia bezpečnosti v ČSR na vytvorenie „socialistického Izraela“. V Prahe aj v Moskve bol výsledok volieb sklamaním. V Izraeli sa totiž čakalo volebné víťazstvo ľavicovo orientovaných strán a vývoj podobný ako v európskych „ľudových demokraciách“ v prvých povojnových rokoch. Komunisti chceli vytvoriť spoločný front, ale strana Mapam odmietla spoločnú volebnú kandidátku.⁹⁴ Vo voľbách zvíťazila pravicovo orientovaná socialistická strana Mapai a vládu vytvoril Ben Gurion. Od roku 1949 sa preto v dovtedajšom československo-izraelskom priateľstve začali prejavovať tieň a v roku 1952 už možno hovoriť o nepriateľstve. V tomto procese sa premietali medzinárodné vplyvy, hlavne spory svetových veľmocí o Blízky východ a z toho plynúce premeny sovietskej i československej politiky voči Izraelu.

---

⁹²Kódové označenie DI znamenalo „Důvěrné Izrael“.

⁹³KAPLAN, K., c. d., s. 80.

⁹⁴Tamže, s. 81.

K. SORBY: DER PALÄSTINISCHE KRIEG 1948 – URSACHEN UND KONSEQUENZEN

Der britische Imperialismus zeigte auch in Palästina, obwohl durch den Krieg und den beschleunigten Zerfall seines Kolonialsystems geschwächt, keine Bereitschaft, seine Mandats-rechte aufzuheben. Der Aufschwung der Arabischen nationalen Befreiungsbewegung nach 1945, wie er in der Entstehung weiterer unabhängiger arabischer Staaten und der Bildung der Liga der Arabischen Staaten zum Ausdruck kam, zwang jedoch die westlichen Grossmächte USA und Grossbritannien zu gemeinsamen Überlegungen, die ausschliesslich der Sicherung des westlichen Einflusses in Palästina galten. Mit diesem Ziel legten amerikanisch-britische Kommissionen 1945 und 1946 Vorschläge über die Zukunft Palästinas vor.

Als sich die politische Situation Anfang 1947 in Palästina beträchtlich zuspitzte und die Versuche der USA und Grossbritanniens zur befriedigende Lösung der Palästinafrage an den fortbestehenden Rivalitäten zwischen den beiden Mächten scheiterten, kam Grossbritannien im April 1947 nicht umhin, die Palästinafrage der UNO zu einer Lösung zu unterbreiten. Dabei beabsichtigte es keineswegs die baldige Beendigung des Mandats, sondern bemühte sich vielmehr mit diplomatischen Manövern unter Ausnutzung der UNO, die eigenen Positionen zu stärken und den Einfluss der USA zurückzudrängen. Die arabischen Mitgliedstaaten der UNO setzten sich jedoch entschieden dafür ein, dass die Frage der Unabhängigkeit Palästinas erörtert wurde.

Nachdem sich die Herstellung eines Föderativstaates in Palästina als nicht realisierbar erwiesen hatte, verabschiedete am 29. November 1947 die UNO-Vollversammlung die Resolution Nr. 181/II über die Teilung Palästinas mit 33 gegen 13 Stimmen und 10 Enthaltungen. Dem arabischen Staat mit zwei Drittel des Bevölkerung wurden nur weniger als 43 Prozent des Mandatsgebiets zugesprochen. Die arabischen Staaten lehnten diese Resolution grundsetzlich ab. Zustimmung fand sie bei den Zionisten, obwohl sie nicht deren Maximalforderungen entsprach.

In den Monaten nach der Verabschiedung der Teilungsresolution kam es wiederholt zu Kämpfen zwischen zionistischen militärischen Verbänden und arabischen Widerstandskämpfer, die von Freiwilligen aus anderen arabischen Staaten Unterstützung gefunden haben. Am 14. Mai 1948 wurde der Staat Israel ausgerufen und gleichzeitig von den USA und UdSSR anerkannt.

Dieser Schritt, der wenige Stunden vor Abzug des letzten britischen Soldaten aus Palästina erfolgte, provozierte das militärische Eingreifen der arabischen Staaten. Truppen Ägyptens, Transjordaniens, Syriens, des Libanon und Saudi Arabiens marschierten in Palästina ein. Der erste israelisch-arabische Krieg brach aus. Im Ergebnis der Kriegshandlungen, die mit dem Abschluss von Waffenstillstandsabkommen zwischen Israel und den kriegsführenden arabischen Staaten zwischen Februar und Juli 1949 endeten, verleihte Israel 6600 km² arabisch-palästinensischer Gebiete seinem Staatsterritorium ein. Transjordanien annektierte 5500 km² am Westufer des Jordan. Das 258 km² grosse Gebiet von Ghazza kam unter ägyptische Verwaltung.

Durch die fortgesetzte zionistische Expansions- und Terrorpolitik wurden 960 000 arabische Palästinenser in die arabischen Nachbarstaaten vertrieben und fristen dort – ihres Bodens und ausreichender Arbeitsmöglichkeiten beraubt – ein Flüchtlingsdasein. Vorschläge, den palästinensischen Flüchtlingen ein dauerhaftes Domizil in ihren Gastländern zu verschaffen, wurden von den Arabern mit der Begründung abgelehnt, dass damit der Kern des Problems und das Recht der Palästinenser auf einen unabhängigen Staat in ihrer Heimat negiert werde.